

บทที่ 1

บทนำ

ความหลากหลายทางพันธุกรรมของกล้วยไม้ดินในประเทศไทยมีค่อนข้างสูง เพราะภูมิประเทศและภูมิอากาศเอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของกล้วยไม้ดินเหล่านั้น กล้วยไม้ดินของไทยเป็นไม้ล้มลุกหลายฤดูและมีฤดูกาลเจริญเติบโตแตกต่างกันไป จึงทำให้กล้วยไม้ดินที่เจริญเติบโตในแหล่งเจริญเติบโตตามธรรมชาติมีช่วงการเจริญเติบโตของใบและดอก และช่วงพักตัวของหัวแตกต่างกันออกไป (อบจันท์, 2547) กล้วยไม้ดินเป็นกล้วยไม้กลุ่มที่พบในสภาพธรรมชาติน้อยกว่ากล้วยไม้อิงอาศัย ปัจจุบันกล้วยไม้ดินมีความเสี่ยงต่อการสูญหายสูง ทั้งจากสาเหตุที่เนื่องมาจากภัยธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกล้วยไม้ดินชนิดที่มีแหล่งอาศัยตามพื้นที่ลาดชันที่มีการชะล้างพังทลายของดินสูง และจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การหักร้างถางป่า และการลักลอบนำต้นกล้วยไม้ออกจากป่า จึงต้องมีการอนุรักษ์กล้วยไม้ดินเหล่านี้เพื่อช่วยรักษาพันธุกรรมไว้ไม่ให้สูญหายและเอื้อประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ต่อไปในอนาคต

ว่านจูนางเป็นกล้วยไม้ดินสกุล *Geodorum* ที่พบในป่าผลัดใบ ป่าดงดิบ (สลิล และนฤมล, 2545) ป่าผลัดใบชื้น ป่าดิบเขา (สวนพฤกษศาสตร์ฯ, 2543) และป่าดิบชื้นทั่วไปของประเทศไทย (อบจันท์, 2547) ในบริเวณป่าผลัดใบและป่าเบญจพรรณของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีว่านจูนางเจริญเติบโตในสภาพธรรมชาติ และเมื่อสังเกตจากลักษณะทางสัณฐานของใบ ดอก และหัวพบว่าแบ่งออกได้เป็นกลุ่มตามความแตกต่างกันในรายละเอียดของลักษณะของใบและดอก และพฤติกรรมการออกดอก การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการศึกษากล้วยไม้ว่านจูนางในเชิงสำรวจและรวบรวมพันธุ์จากแหล่งเจริญเติบโตในสภาพธรรมชาติในบริเวณพื้นที่ป่าผลัดใบและป่าเบญจพรรณของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ แล้วเลือกตัวอย่างที่แตกต่างกัน (accession) มาศึกษาลักษณะโดยละเอียด เพื่อบันทึกไว้เป็นลักษณะประจำพันธุ์ตลอดจนศึกษาการเจริญเติบโตในขั้นพื้นฐานเพื่อได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อเนื่องเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป